

Ümummilli lider Heydər Əliyevin Türkiyə-Azərbaycan əlaqələrinin inkişafında rolu

Azərbaycan ilə Türkiyə arasında əlaqələrin böyük tarixi keçmişi var. Ortaq kök, dil, din birliyi, oxşar mədəniyyət, adət və ənənələr bu əlaqələri şərtləndirən amillər sırasında yer alır. Türkiyə və Azərbaycan öz tarixlərinin ən mürəkkəb dövrlərində bir-birinə dəstək olduqlarını nümayiş etdirmişlər. 1918-ci ildə Nuru Paşanın komandanlığı ilə Türk Qafqaz İslam Ordusunun uzun mübarizələr və müharibələr nəticəsində Bakını xilas etməsi Azərbaycan üçün önəmli dönüş nöqtəsi idi. Azərbaycan xalqının ümummilli lideri Heydər Əliyevin dediyi kimi: *“Türk ordusunun Azərbaycana, Bakıya gəlməsi, Azərbaycanı daşnakların təcavüzündən xilas etməsi hər bir azərbaycanlının qəlbində yaşayır. Azərbaycan xalqı həmin ağır dövrdə türk xalqının ona göstərdiyi köməyi heç vaxt unutmayacaqdır”*.

Azərbaycan-Türkiyə münasibətlərinin inkişafında hər iki tərəf maraqlıdır. Türkiyə Azərbaycan üçün beynəlxalq aləmdə müttəfiq və dayaqdırsa, Azərbaycanın da güclü dövlət olması Türkiyənin dünya siyasətində gücünün və rolunun artması deməkdir. Ona görə də bu iki dövlətin münasibətlərinin beynəlxalq hüquq normalarından irəli gələn prinsiplər əsasında inkişafı zəruridir.

Mustafa Kamal Atatürkün *“Azərbaycanın sevinci bizim sevincimiz, kədəri isə bizim kədərimizdir”* və Heydər Əliyevin *“Biz bir millət, iki dövlətlik”* fikirləri həm Türkiyədə, həm də Azərbaycanda iki ölkə arasında münasibətlərin tarixini, bu gününü və perspektivlərini özündə dəqiq ifadə edən ən mükəmməl formul kimi qəbul edilməkdədir.

Azərbaycanın beynəlxalq aləmə inteqrasiyasında, regional təhlükəsizliyin qorunmasında və ümumiyyətlə, ölkəmizin siyasi-iqtisadi və elmi-mədəni maraqlarının reallaşmasında Türkiyə ilə hərtərəfli əməkdaşlığın genişlənməsinə xüsusi əhəmiyyət verən Heydər Əliyev 1993-cü ildə yenidən hakimiyyətə qayıtdıqdan sonra bu istiqamətdə kursun yüksələn xətt üzrə inkişafını təmin etdi. Heydər Əliyevin Yeni Əsr və üçüncü minillik münasibətilə Azərbaycan xalqına müraciətində qeyd etdiyi kimi: *“1993-cü ilin yayından başlayaraq, Türkiyəyə münasibətdə də xarici siyasət kursunda ciddi*

dəyişikliklər edildi və Azərbaycan-Türkiyə münasibətlərində keyfiyyətcə yeni bir mərhələ başlandı. Bu gün Türkiyə Azərbaycanın ən etibarlı siyasi müttəfiqi, bərabərhüquqlu iqtisadi tərəf-müqabilidir. İki qardaş dövlətin başçıların qarşılıqlı rəsmi səfərləri zamanı hərtərəfli əməkdaşlığımızı əhatə edən bir sıra mühüm sənədlər imzalanmışdır. Azərbaycan-Türkiyə münasibətləri iki qardaş xalqın mənafələrinə xidmət etməklə yanaşı, dünyada və bölgədə sülhün və əmin-amanlığın bərqərar olması işinə də öz töhfəsini verir”.

Heydər Əliyevin Türkiyəyə 1994-cü il fevralın 8-dən 11-dək davam edən ilk rəsmi səfəri ikitərəfli əlaqələrin inkişafına yeni təkan verdi. Səfər dövründə Türkiyə Prezidenti, Baş nazir və parlamentin rəhbəri ilə görüşən Heydər Əliyev Türkiyə Böyük Millət Məclisində çıxış edərək iki ölkənin əlaqələri və bu əlaqələrin genişlənməsi üçün Azərbaycan tərəfinin düşüncələri haqqında məlumat verib. Səfər çərçivəsində iki ölkə arasında əməkdaşlıq və qarşılıqlı yardım haqqında protokol, elmi, texniki, mədəni və iqtisadi sahələrdə əməkdaşlıq haqqında saziş, dostluq və hərtərəfli əməkdaşlığın inkişafı barədə müqavilə, siyasi məsləhətləşmələr barədə saziş, investisiyaların qarşılıqlı təşviqi və qorunması haqqında saziş və digər mühüm sənədlər imzalandı.

Heydər Əliyevin 1997-ci ildə Türkiyənin *“Dövlət nişanı”*, 1999-cu ildə isə Beynəlxalq Atatürk Sülh Mükafatına layiq görülməsi, dəfələrlə Türkiyənin müxtəlif media qurumları tərəfindən *“İlin adamı”* seçilməsi, bu ölkənin bir çox universitetinin Fəxri doktoru seçilməsi Azərbaycan-Türkiyə münasibətlərinin inkişafındakı xidmətlərinin göstəricisidir.

Müasir mərhələdə əsas Heydər Əliyev tərəfindən qoyulan Azərbaycan-Türkiyə mədəni əlaqələri son dövrdə daha yüksək tempdə inkişaf etməkdədir, bunu dövlət və hökumət rəhbərləri səviyyəsində, cəmiyyətlər və diasporlar əməkdaşlığında qeyd edilən tədbirlər də təsdiqləməkdədir.

Müasir Azərbaycan dövlətçiliyinin qurucusu, Azərbaycan xalqının ümummilli lideri Heydər Əliyevin siyasi-ideoloji fəaliyyəti Azərbaycanla məhdudlaşmayıb, bütövlükdə türk

dünyasını əhatə edir. Böyük tarixi şəxsiyyətin türk dünyası ilə bağlı gördüyü işlər, irəli sürdüyü ideyalar, söylədiyi mülahizələr elmi-nəzəri mükəmməlliyi ilə yanaşı, praktik perspektivliliyi ilə də böyük tarixi əhəmiyyətə malikdir.

Ümummilli lider Heydər Əliyevin xatirəsinin əbədiləşdirilməsi üçün Türkiyənin bir çox şəhərlərində onun adına parkların verilməsi, küçələrin salınması, bir çox məktəb və liseylərin açılması türk dünyasının Heydər Əliyev şəxsiyyətinə verilən ən böyük dəyər hesab edilir.

Ankara şəhərindəki Heydər Əliyev Parkı Batıkənd rayonunda Türkiyə paytaxtının ən gözəl istirahət məkanıdır. Müasir müstəqil Azərbaycan dövlətinin memarı və qurucusu ulu öndər Heydər Əliyevin xatirəsinə əbədiləşdirilmək üçün salınan bu park ankaralıların və paytaxtın qonaqlarının ən çox xoşladığı yerdir.

Qeyd edək ki, Ankaradakı Heydər Əliyev Parkı 2004-cü ildə salınıb. 2012-ci ildə parkda əsaslı yenidənqurma işləri aparılıb. Nəticədə, bu park Türkiyə paytaxtının ən gözəl istirahət məkanlarından birinə çevrilib.

Bakının qardaş şəhəri hesab olunan İzmirdə də ümummilli liderin adına parkın açılması tarixi hadisə hesab olunur. Türkiyənin qurucusu Mustafa Kamal Atatürkün ən çox sevdiyi və ömrünün çox hissəsini keçirdiyi bu şəhərdə dahi şəxsiyyət Heydər Əliyevin də adının əbədiləşdirilməsi türk dünyasının hər iki şəxsiyyətinə verdiyi ən böyük dəyərdir.

İstanbulun Sarıyer rayonundakı Heydər Əliyev Parkı şəhər sakinlərinin istirahət məkanlarından birinə çevrilib. Mərmərə dənizinin sahilində yerləşən bu park Türkiyə dövlətinin banisi Mustafa Kamal Atatürkün heykəli ilə eyni ərazidə yerləşir.

Türkiyənin Qars şəhər bələdiyyə məclisinin yekdillə qərarına əsasən, şəhərin mərkəzində yerləşən parklardan birinə və onun qarşısından keçən geniş küçəyə türk dünyasına evəzsiz xidmətlər göstərmiş Heydər Əliyevin adı verilmişdir. Beləliklə, Azərbaycan-Türkiyə birliyi var olduqca, bu adda park və abidələrin sayı getdikcə artacaq.

Esmira YAZKAN ASLANOVA,
“Respublika” qəzetinin
Türkiyə üzrə müxbiri.